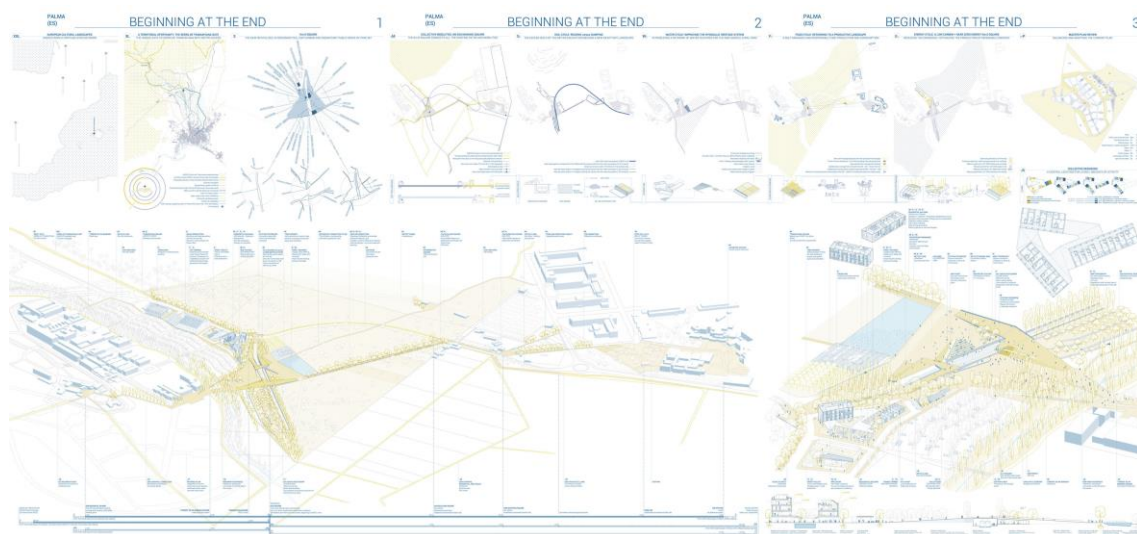

Informe per als concursos d'arquitectura amb intervenció de jurat

Descripció del projecte. S'han de destacar les innovacions i aportacions a l'avanç del coneixement que incorpora el projecte. Es poden incorporar memòries, plànols, fotografies, esbossos, etc. També l'adreça web si s'ha penjat més informació sobre el projecte a la web.

<https://www.salvaortin.com/project/european-15-beginning-at-the-end/>
http://www.european-esp.es/02_03_european_result.php?id_resu=863

BEGINNING AT THE END EUROPAN 15 / PALMA

UNA OPORTUNITAT TERRITORIAL: LA PORTA A LA SERRA DE TRAMUNTANA

La implantació de la nova estació de metro al Parc BIT ve marcada pel condicionant de la seva ubicació, la tipologia de secció projectada i el procés constructiu derivat. Resulta evident la necessitat de creació d'un nou espai de centralitat, vinculat a l'estació i que articuli la resta de connexions al territori, alhora que resolgui la cicatriu que l'arribada del metro generarà al paisatge. La relació de proximitat, col·laboració i vinculació amb la UIB (Universitat de les Illes Balears), juntament amb la proximitat al Paisatge Cultural de la Serra de Tramuntana, patrimoni de la humanitat per la UNESCO (a 300m) i la nova mobilitat que acostarà encara més l'emplaçament fins al centre de Palma, fan que la nova estació esdevingui una porta territorial oberta a múltiples connexions, però amb una clara vocació a convertir-se en porta d'accés a la Serra de Tramuntana. Es planteja l'entorn de l'estació com un espai de gran plaça, una nova centralitat que ha de ser alhora el generador d'una nova identitat, amb usos vinculats amb l'actual activitat econòmica del Parc BIT. La ubicació en un entorn rural privilegiat permet recuperar els espais oberts com a paisatge agrícola productiu recuperant la imatge identitària del lloc. La proposta de convertir l'estació de final de línia en la porta de la Serra de Tramuntana permetrà augmentar el nombre potencial d'usuaris del metro ja que ara no només es projectarà pels treballadors del Parc Bit (actualment 3.000 treballadors) sinó que també s'obrirà al turisme de senderisme molt ascendent a Mallorca (en deu anys s'ha multiplicat per 6 el nombre de pernoctacions als refugis de la Serra de Tramuntana). La inversió de l'ampliació de la línia de metro està prevista en 11.600.000€, finançats al 50% amb fons FEDER. La proposta d'una Plaça Km.0 vinculada ara amb l'espai de la Serra de Tramuntana permetrà amortitzar més ràpidament aquesta inversió alhora que incrementarà els beneficiaris directes.

PLAÇA Km.0: EL NOU ESPAI PÚBLIC DEL PARC BIT REVITALITZAT, INTERCONNECTAT, BAIX EMISSIU I REPRESENTATIU

La plaça permet superar el tall provocat per les vies del tren convertint-se en un gran espai d'estar, de trobada i de significança pel Parc BIT. Dues noves topografies permeten creuar les vies i articular les arribades de varis camins que es troben al centre de la plaça. Una nova traça passeig arbrat connecta peatonalment i en bici el Parc BIT amb la UIB, oferint el recorregut més curt i separat del vial de cotxes. Els espais de plaça estaran dotats de diferents serveis: a la banda del Parc BIT la plaça disposarà d'un espai de grades destinat a ser una aula a l'aire lliure, d'un punt d'informació del Parc BIT i la Serra de Tramuntana, d'espais d'estada vinculats a un nou bosc, embornal de carboni, i també d'aparcament de bicicletes i parada d'autobús. A l'altre costat disposarà també d'un gran aparcament de bicicletes, un bar-restaurant Km.0 amb terrassa exterior, espais de jocs per a nens, i un centre de manteniment de les zones agrícoles. Des d'ambdós costats de la plaça es produiran els accessos en descens a les andanes de l'estació de metro. Els passos elevats per vianants i bicis, que comuniquen els dos costats de la plaça, oferiran espais de porxo a les andanes, per tal de disposar de zones d'ombra i arrecerades de la pluja. La plaça articula i relaciona els camins existents i es situa al centre entre l'edifici de Son Espanyol (antiga possessió mallorquina i ara l'edifici representatiu del Parc BIT) i la UIB.

La nostra proposta vol millorar les relacions amb el lloc així com ser respectuosa amb el medi ambient, i és desenvolupada mitjançant cinc estratègies metabòliques:

1. MOBILITAT COL·LECTIVA: UNA PLAÇA INTERCANVIADORA. CONNECTANT TOTS ELS CAMINS I MITJANS DE TRANSPORT EXISTENTS

2. CICLE DEL SÒL: REUTILITZAR versus TIRAR. LES TERRES SOBRANTS DE L'EXCAVACIÓ DEL METRO ES CONVERTEIXEN EN EL NOU PAISATGE IDENTITARI.

3. CICLE DE L'AIGUA: MILLORANT EL SISTEMA HIDRÀULIC HERETAT. INTRODUÏNT UNA XARXA DE REC PER AL NOU PARC AGRARI.

4. CICLE DELS ALIMENTS: TORNANT A UN PAISATGE PRODUCTIU. PRODUCCIÓ I CONSUM AMB UN SISTEMA RESPONSABLE I AUTOGESTIONAT.

5. CICLE DE L'ENERGIA: UNA PLAÇA Km.0 BAIX EMISSIVA I NEAR ZERO ENERGY. REDUCCIÓ DE LES EMISSIONS / OPTIMITZACIÓ DE LA PRODUCCIÓ D'ENERGIES RENOVABLES

1.MOBILITAT COL·LECTIVA: UNA PLAÇA INTERCANVIADORA

La mobilitat és un tema clau per entendre l'abast de la proposta, tenint en compte tant les mobilitats toves (vianants i bicicletes), les col·lectives (metro i bus) i les privades. El centre de la nova plaça serà l'estació de metro així com el punt de confluència de tots els camins existents (carrer Germans Lumiere, camí de Son Espanyol i antic camí cap a la UIB) i els nous (prolongació de la Ruta de Pedra Seca GR221 i l'avinguda arbrada cap a la UIB). Inclourà també la parada de busos (desplaçant l'existent i mal ubicada per permetre una relació ràpida i fluïda entre ambdós mitjans de transport) i dues zones d'aparcament de bicicletes, pensant en la mobilitat interna al Parc BIT i també com a punt de partida de rutes cicloturístiques. Des de la plaça sortiran carrils bici directes a la UIB, cap al centre del Parc BIT (serveis centrals de Son Espanyol) i cap a la Serra. S'aprofita també per millorar l'espai de relació i la ubicació de les parades de bus al tram central de la carretera que connecta el Parc BIT i la UIB, generant unes petites places vinculades a la circulació peatonal i a la bici.

2.CICLE DEL SÒL: REUTILITZAR versus TIRAR

El procés de construcció del nou tram de la línia de metro suposa un moviment de terres important, en el que es calcula disposar d'un excedent de més de 100.000 m³. Aquest volum estarà format tant per terra com per pedres. Aquest excedent de material suposa una oportunitat per generar les topografies necessàries per permetre la integració de l'estació i l'espai obert de vies amb el territori. Poder reutilitzar les terres al mateix lloc no només suposarà una reducció de costos econòmics d'abocament de terres sinó una reducció de la contaminació relacionada amb el seu transport. La terra vegetal s'utilitzarà en zones de plantació. Les pedres es reutilitzaran per construir murs de pedra seca que acompanyaran diversos camins i per generar marjades al voltant de les vies. Les terres s'utilitzaran per generar les topografies que han d'eleva els passos que comunicaran la plaça a banda i banda de l'estació per sobre de les vies del tren, i alhora per a generar marjades a l'entorn de les vies del tren i per definir la geometria dels nous camins de connexió.

3.CICLE DE L'AIGUA: MILLORANT EL SISTEMA HIDRÀULIC HERETAT

S'incorpora també al projecte l'ús i el reaprofitament de l'aigua, un bé escàs a Mallorca. Les cobertes dels nous edificis, principalment del residencial, on es genera un enorme impluvium central, es convertiran en receptors i conductors d'aquesta aigua cap a dipòsits d'emmagatzematge, des d'on serà conduïda a un gran safareig on, després d'un filtrat vegetal, serà distribuïda a través d'un sistema de síquies, als horts i camps propietat del Parc, aprofitant i millorant els coneixements de la tradició hidràulica a l'Illa.

4.CICLE DELS ALIMENTS: RETORN A UN PAISATGE PRODUCTIU

Davant la disponibilitat evident de terreny agrícola apte per a la producció, i amb la dotació d'un sistema de rec amb captació pròpia d'aigua, resulta evident la necessitat de disposar d'una persona o una família que es dediqui a la gestió i cultiu de les terres, per tal de treure'n un rendiment. La producció que se n'obtingui serà principalment destinada a l'abastiment alimentari del Parc BIT, ja sigui als bars i restaurants, a la residència o als edificis d'oficines. Producció i consum al mateix lloc, aliments i economia Km.0. Es disposarà també d'un punt de venda de l'excedent de productes, ja sigui per als usuaris habituals de les instal·lacions com pels ocasionals. Es planteja la ubicació de la residència del masover i del punt de venda dels productes cultivats al Parc BIT a la planta baixa de l'edifici residencial, en el punt més proper a la plaça i a les estacions de Metro i Bus.

5.CICLE DE L'ENERGIA: UNA PLAÇA Km.0 BAIX EMISSIVA I NEAR ZERO ENERGY

Els actuals edificis de Serveis Tècnics defineixen la façana nord-est amb la que el Parc BIT es relaciona amb el paisatge rural i amb la Serra de Tramuntana, així com és el lloc per on es realitza l'arribada amb tots els mitjans de transport. La necessitat de millorar la relació formal dels mateixos amb l'entorn es planteja a nivell ecològic i energètic a través d'una nova envoltant. En el cas de l'edifici de manteniment una pell verda ajudarà a compensar els nivells d'emissions de CO₂. En el cas de la planta de trigeneració, es planteja una coberta captadora amb plaques tèrmiques i fotovoltaïques, per contribuir a la reducció de generació i a l'autoabastiment; i alhora es planteja el reaprofitament de les seves emissions de CO₂ utilitzant l'envoltant com a hivernacle on es cultivarà amb fertilització carbònica.

RESIDÈNCIA COL·LECTIVA

L'edifici residencial s'emplaça a prop de l'estació, a l'espai de "façana" del Parc BIT (deixant lliures les parcel·les de propietat pública). L'espai de viure vinculat a la Plaça Km.0 li donarà activitat constant. Al seu costat, i completant aquesta franja prèvia a l'accés a les bosses d'aparcament, situarem també un

equipament esportiu, amb pistes d'esports individuals com tennis o pàdel, per fomentar l'activitat física i dotar d'ús lúdic al conjunt. L'edifici es disgrega en tres volums per generar un baix impacte visual en el paisatge, agafant més una escala domèstica. Aquests tres volums es troben units per uns porxos que col·lectivitzen la planta baixa oberta i amb usos compartits (accessos, aparcament de bicicletes, petit teatre a l'aire lliure, sala d'estudi, cuina col·lectiva, bugaderia col·lectiva, ping-pong...). La residència col·lectiva es planteja des de la necessitat de resoldre diferents necessitats d'utilització de les unitats habitables i de la temporalitat d'ús de les mateixes. Les diferents tipologies responen a diferents realitats d'usuaris, ja siguin treballadors del Parc BIT amb la seva família, investigadors de la UIB o del Parc BIT, que fan una estada temporal, ja sigui sols o amb parella o família, professors o estudiants de la UIB, que faran ús individual de la tipologia. I això es planteja també tenir en compte l'estacionalitat, ja que gran part d'aquests usuaris només estaran a la residència de setembre a juny. És per això que la tipologia també s'adaptaria a un ús, de juny a setembre, per excursionistes de la Ruta de Pedra en Sec a la Serra de Tramuntana, que poden fer servir aquesta residència com a refugi i establir aquí un punt d'origen, proper a la Serra i només a 15 minuts de Palma. S'han optimitzat els espais privats tancats de cada tipologia i introduït espais comuns de relació entre els usuaris a cada planta de l'edifici. El terrat és també un espai comunitari on gaudir de les vistes del paisatge i on interactuar entre els residents, per això es troba equipat amb espais d'ombra i d'estada. El funcionament energètic de la residència col·lectiva incorpora estratègies passives de control climàtic com són la ventilació creuada, espais de filtre en façanes i cobertes i proteccions solars, tan necessàries a Mallorca. Es planteja la seva construcció mitjançant murs de càrrega, per evitar la necessitat de formigó armat utilitzant sistemes constructius tradicionals del lloc. S'incorporen també sistemes de producció d'energia solar fotovoltaica per autoconsum.

REVISIÓ DEL PLANEJAMENT

La intervenció derivada de l'emplaçament de la nova estació i el nou espai públic vinculat s'integra en el planejament existent del Parc BIT, adaptant les àrees destinades a equipament i serveis, i també ajustant alguns carrers al tenir en consideració traces històriques i existents que no es tenien en compte, donant com a resultat una ordenació més integrada en el territori.

Altres consideracions que vulgueu aportar i que facilitin la valoració del projecte

Dades sobre el concurs

Nom del concurs / Objecte	EUROPAN 15 (Emplaçament PALMA, ESPANYA)
Organisme que convoca el concurs	EUROPAN
Caràcter del concurs	D'idees
Tipus de procediment	Obert
Composició del jurat	Internacional
Naturalesa del jurat	Extern a l'organisme convocant
Crida	Internacional
Resultat del concurs	Guanyador / 1er Premi
Data de resolució del concurs	2 de desembre de 2019

Dades sobre el projecte

Nom del projecte presentat / Lema	BEGINNING AT THE END
Autor/Autors UPC	Catalina Salvà Matas
Altres autors	Hector Ortín Isern